

УДК 94 (477): 930.25 «19»/ «20»

*Наталія Кузовова**

**ІНФОРМАТИЗАЦІЯ АРХІВНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ (1991-2014 рр.):
ІСТОРИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

Статтю присвячено здобуткам сучасної української та світової архівної науки та документознавства у галузі інформатизації архівної справи та документознавства. Особлива увага звертається на методи й технології, що виявили себе життєздатними та ефективними в практиці архівної роботи та діловодної служби у незалежній Україні. Вивчається процес формування нормативно-правової основи для інформатизації в архівній справі та діловодстві. Досліджуються проблеми та перспективи теоретичного і практичного розвитку цього напрямку.

Ключові слова: архівна справа, комп'ютерні технології, документознавство, електронний документообіг.

Для характеристики процесів впровадження інформаційних технологій в архівну справу та діловодство в архівознавстві використовують поняття **інформатизація архівної справи** (в Україні введено у науковий обіг Я.Калакурою [2, с. 172]), у документознавстві – **електронне діловодство** (Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [9, с. 275]).

Згідно з «проектними» Основними правилами роботи державних архівних установ України (К., 2004), **інформатизація архівної справи** – це комплекс організаційних, науково-методичних та технологічних заходів, що забезпечують створення за єдиними методологічними та методичними засадами взаємопов'язаних інформаційних технологій в архівній справі, формуванні національних архівних інформаційних ресурсів [17, с. 223].

Вивчення досвіду інформатизації архівної справи свідчить про її позитивний розвиток у нашій державі, дозволяє високо оцінити досвід, отриманий українськими архівістами в практичній діяльності, пов'язаній з інформаційними технологіями.

* Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та методики викладання Херсонського державного університету

Плідною *науковою розробкою* проблем інформатизації архівної справи в Україні займаються УНДІАСД, Укрдержархів, архівні установи. Результати роботи їх провідних фахівців (С. Кулешова, Ю. Забенька, Г. Боряка тощо) представлені науковими публікаціями теоретичного та практичного характеру, відображені у нормативно-правових та науково-методичних документах [3, 5, 12, 15, 16].

Статті у вітчизняних та зарубіжних періодичних виданнях: журналах, газетах, Інтернет-виданнях демонструють інтерес суспільства, що безупинно зростає, до інформатизації архівної справи та діловодства. Їх автори досліджують перспективи інформатизації та проблеми, що стоять на заваді широкому впровадженню інформаційних технологій: від політичних та правових до культурних та психологічних.

Матеріали сайтів представлені передусім офіційним веб-порталом Укрдержархіву «Архіви України», що зосереджує необхідну інформацію з інформатизації архівної справи та діловодства, містить нормативно-правову та науково-методичну базу та корисні посилання з даних питань. Саме на цьому сайті науковці України та світу очікують побачити зведену базу даних «Електронний фондний каталог», що стане інформаційним проривом у створенні довідкового апарату до документів НАФ та рушійною силою подальшого розвитку не лише архівознавства та документознавства, а й історичної науки.

Як вже зазначалося, вагомий внесок у розробку основних понять інформатизації архівної справи зробив Я. Калакура, який присвятив відповідний розділ у своєму першому в історії незалежної України підручнику «Архівознавство». Він акцентував увагу на важливому значенні інформатизації як для розвитку архівної науки та практики, так і для успішного розвитку сучасної історичної науки, намітив основні шляхи впровадження інформатизації в архівістику. На жаль, попри те, що з часу першого видання минуло понад 15 років, більшість проблем на шляху інформатизації архівної справи, про які писав

науковець, залишаються не вирішеними. Проте цей підручник має величезне значення для зміни свідомості архівістів, роблячи архіви більш відкритими та демократичними.

Нормативно-правова база інформатизації архівної справи складається з декількох груп:

1 група – нормативні акти, якими регулюється інформаційний простір у нашій державі: Конституція України, Закони України, акти Президента України та Кабінету міністрів України, накази Міністерства юстиції України та Державної архівної служби України тощо.

2 група представлена положеннями, порядками, інструктивними матеріалами та методичними рекомендаціями, що конкретизують процеси, пов'язані з інформатизацією в архівній справі та діловодстві, в тому числі міжнародними стандартами, дотримання яких важливе для нашої держави як члена Міжнародної ради архівів (далі – МРА).

В Основному законі України (ст. 17, 31, 32, 34, 54) визначено статус та значення інформації в сучасному українському суспільстві [13].

Так, у ст. 17 **Конституції України** зазначається – захист *інформаційної безпеки* є однією з найважливіших функцій держави, справою всього Українського народу. Право особи на *захист таємниці листування* гарантується у ст. 31. Ст. 32 не допускає *збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу* без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. У ст. 34 кожному гарантується *право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію* усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для

запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя.

У ст. 54. громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Частиною інформаційного середовища є Національний архівний фонд – важлива складова культурних цінностей нашого суспільства. Згідно з Конституцією України (ст. 54) *культурна спадщина охороняється законом. Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність*, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, що знаходяться за її межами.

Закони України регулюють основи інформаційної діяльності архівних установ. Це Закон України «Про інформацію» (1992 р.) [6, с. 650], «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (1993 р.) [7, с. 81], «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.) [10, с. 181], «Про електронний цифровий підпис» (2003 р.), [8, с. 276], «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003 р.) [9, с. 275], «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (2007 р.) [11, с. 102] тощо.

Так, у Законі України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» зазначено, що **«архівний документ – документ незалежно від його виду, виду матеріального носія інформації, місця, часу створення і місця зберігання та форми власності на нього, що припинив виконувати функції, для яких був створений, але зберігається або підлягає зберіганню з огляду на значущість для особи, суспільства чи держави або цінність для власника також як об'єкт рухомого майна»**. Частиною довідкового апарату названо **бази даних**. У ст. 1 документи **НАФ** визначаються як **частина інформаційних ресурсів суспільства** [7, с. 81].

Ст. 31 зобов'язує архівні підрозділи державних органів, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ та організацій після закінчення строків тимчасового зберігання документів НАФ, **в тому числі електронних**, передати їх у порядку, встановленому Міністерством юстиції України, на постійне зберігання відповідно до центральних державних архівів України, галузевих державних архівів, місцевих державних архівних установ або архівних відділів міських рад [7, с. 81].

У Законі України «Про Національну програму інформатизації» архівні документи визначаються як *інформаційний ресурс* – сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо). Згідно з ним, головною метою Національної програми інформатизації є створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави [10, с. 181].

Окреме місце посідає програма «Архівна та рукописна україніка» – проект з виявлення, обліку, опису архівних документів і рукописних книг та створення національного банку інформації по документальних джерелах з історії України, ініційований низкою провідних наукових установ: Національною бібліотекою України ім. В. І. Вернадського, Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Головним архівним управлінням України (нині – Укрдержархів) тощо.

Цей проект розроблено для створення багаторівневої та багатофункціональної інформативної системи з пошуку, збирання та використання інформації про документи Національного архівного фонду як на території України, так і за її межами. Після реалізації навіть невеликої частки від задуманого суттєво збагатилася джерельна база вітчизняної історичної науки, на законодавчому рівні отримало визначення поняття «архівна україніка».

З результатами проекту можна ознайомитись на сайті Укрдержархіву у розділі «Архівна україніка», а з 2007 р. засновано Центральний державний архів зарубіжної україніки, який узяв на себе деякі функції програми.

Окремими нормативними актами регулюються різні сторони архівної справи та діловодства, пов'язані з інформатизацією: постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади», постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок формування, зберігання та знищення електронних архівів у Національному банку України і банках України» тощо.

Друга група джерел представлена нормативно-методичними документами, що розкривають практичну сторону застосування інформаційних технологій в архівній справі та діловодстві.

А саме це питання було докладно висвітлено в Основних правилах роботи державних архівів України, але не увійшло до остаточного варіанту Правил роботи архівних установ України (К., 2013), через, як пояснюють їх укладачі, «відсутність нормативів та достатнього досвіду роботи архівних установ з електронними документами». Цей недолік планується усунути за допомогою окремих нормативно-правових актів [23, с. 8]. Проте в усьому цивілізованому світі інформаційні технології стали невід'ємною частиною життя суспільства і архівів у ньому. Тому інформатизація має сприйматися органічною частиною архівної справи в Україні також, а, отже, регулюватися у загальному порядку, разом з іншими видами архівної роботи, невіддільно від них.

Потребу в подальшому розвитку нормативно-правової та науково-методичної бази підтверджує те, що жоден з чинних нормативних актів не охоплює поняття інформатизації в архівній справі в цілому, здебільшого торкаючись або окремих напрямів архівної справи, або діяльності певних груп юридичних осіб.

Найбільшу вагу серед них мають «Порядок зберігання електронних документів в архівних установах», Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади тощо [19, с. 1324; 20, с.1324; 18].

Меншу частку складають методичні рекомендації та проекти методичних документів, розробка та впровадження яких незавершені – Презентація «Побудова галузевої інформаційної системи» (матеріали семінару від 7 грудня 2007 р. (Ю. Забенько, Київ, 2007), методичні рекомендації щодо найменування файлів оцифрованих аркушів архівних документів (проект, версія 0.2) (Ю. Забенько, Київ, 2007), Методичні рекомендації щодо комп'ютеризації роботи архівних відділів райдержадміністрацій і міських рад з установами – джерелами формування НАФ у зоні їх комплектування (Н. Кузовова, Херсон, 2005) [8] тощо.

Більше дізнатися про проблеми та перспективи розвитку галузі допоможе історичний екскурс та періодизація інформатизації архівної справи в Україні.

Інформатизація архівної справи в Україні невіддільна від світової історії зародження та розвитку архівів, формування архівних систем, тенези світової архівознавчої думки. Великий вплив на інформатизацію архівної справи в Україні справили відповідні процеси, що відбувалися у світі, передусім, у тих державах, що займають провідні позиції щодо розвитку інформаційних технологій.

Тому в основі періодизації курсу знаходяться важливі зміни в інформатизації архівної справи України та світу:

I етап – 1960-ті рр. – 1990 р. – розвиток комп'ютерних технологій та впровадження їх у роботу архівних установ у вигляді пофондових каталогів (США, Велика Британія, Канада, СРСР). Створення першого бібліотечного й архівного формату MARC (Machine-readable cataloguing) на початку 1960-х рр. бібліотекою Конгресу США відбулося із поширенням перших електронних каталогів. Цей формат постійно розвивається, на сьогодні в США вже діє версія MARC21 [1].

Архівісти багатьох країнах світу почали створювати аналогічні продукти: у Великій Британії – UKMARC, Канаді – CANMARC, Австралії – AUSMARC, що базувалися на MARC, але містили певні відмінності та відображали традиції кожної країни щодо каталогізації бібліотечних й архівних фондів.

У 1970-х рр. постала проблема міжнародного обміну, котрому заважали відмінності у форматах. У 1978 р. на форумі у Таорміні (Італія, Сицилія) за участю ЮНЕСКО вирішено створити загальний комунікативний формат (CCF). Перше керівництво з його застосування з'являється у 1984 р. Проте вже у 1987 р. IFLA (Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ) визнала своїм офіційним форматом UNIMARC, а CCF з 1991 р. припинив свій подальший розвиток через появу нових видів документів, що не вписувалися у його просту форму (А. Хопкінсон, експерт з форматів з бібліотеки Мілдсекського університету (Великобританія)).

У кінці 1980-х рр. в СРСР, до складу якого входила архівна система України, розпочато створення електронного каталогу фондів – Центрального фондового каталогу (ЦФК) Державного архівного фонду СРСР (ДАФ СРСР) та автоматизацію ділових процесів установ, спираючись на досягнення радянської кібернетики. Всесоюзним науково-дослідним інститутом документознавства та архівної справи (м. Москва) розроблено відповідні методичні рекомендації, яким утім бракувало прикладного характеру через недостатнє впровадження автоматизації в архівну справу та ділові процеси.

У цей час Головархів УРСР надав інформацію про українські архівні фонди, які вважалися частиною ДАФ СРСР, для наповнення електронного ЦФК. Однак через розпад Радянського Союзу цей проект не був завершений.

Процеси автоматизації діловодства стикнулися з недосконалістю комп'ютерної техніки та брак кваліфікованих працівників для роботи з нею.

II етап – 1991–1990-ті рр. характеризується впровадженням інформаційних технологій в архівну справу незалежної України.

Створення продуктів на базі радянських ЕОМ не набуло поширення. Оскільки робота зі складання довідників сама по собі надзвичайно трудомістка, електроні довідники мали розроблятися системно, у вигляді архівного інформаційного ресурсу, базуючись на здобутках світової науки в цьому напрямку. Україна як член МРА (з 1948 р.) залучилася до світового досвіду та підключилася до розробки нових архівних інформаційних ресурсів.

Аналізуючи труднощі, з якими стикнулися українські архівісти, реалізуючи цей проект в незалежній Україні, можна дійти висновку, що технологічні проблеми були лише невеликою його частиною. Головним пріоритетом для українських архівістів стає створення адекватної вторинної архівної інформації та вдосконалення існуючого довідкового апарату в цілому.

Порушення основних принципів архівного описування, сформульованих світовою спільнотою, у сторону політизації та ідеологізації за радянських часів негативно відобразилося на якості довідкового апарату. Значна частина фондів була засекреченою. Після розсекречення створення довідкового апарату до них потребувало напруженої роботи. Тільки за таких умов новий український інформаційний продукт став би потрібний науці та суспільству.

Таким чином, першим кроком стало створення нормативно-правової бази інформації, прийняття Закону України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» (1993 р.), започаткування програми Національна архівна інформаційна система «Архівна та рукописна україніка» тощо.

У 1994 р. створено Український державний науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства, нині – Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства (далі – УНДІАСД). Його співробітникам належить низка публікацій теоретико-методологічного, методичного, оглядового характеру, що складають фундамент подальшого розвитку національної архівної інформаційної системи [3, 5].

У цей час архівні установи починають створення електронних пошукових баз даних для задоволення потреб користувачів архівної інформації (бази даних

«Вигнані до Німеччини», «Репресовані» тощо), а підприємства усіх форм власності використовують комп'ютерну техніку для автоматизації ділових процесів.

Цей важливий практичний досвід поряд із законотворчою та науково-методичною діяльністю державних органів влади та безпосередньо архівних установ створив фундамент для побудови національної інформаційної системи на початку нового ХХІ століття.

III етап – з 2000 р. – по сьогоднішній день – початок створення національної архівної інформаційної системи України.

Започатковано серією публікацій Г. Боряка, Ю. Забенька тощо у Віснику Державного комітету архівів України під загальною назвою «Архіви України в Інтернеті» [4]. У них надана інформація про стан інформатизації архівів у 1990-х рр. (Г. Боряк), загальні відомості з історії виникнення та розвитку Інтернету (Ю. Забенько), заходи УДНДІАСД у галузі автоматизації архівної справи з початку утворення інституту (В. Ляхоцький). Необхідність підведення підсумків попереднього етапу була зумовлена потребою у нових, рішучих діях щодо інформатизації.

Першим кроком стало відкриття веб-порталу Державного комітету архівів України у 2000 р. (з оголошенням рішення колегії Держкомархіву України від 25 жовтня 2000 р. «Про затвердження структури офіційного Web-сайту Держкомархіву України» від 3 листопада 2000 р. № 63).

Для повноцінного функціонування ресурсу його було необхідно наповнити суспільно-затребуваною інформацією. Крім нормативно-правової бази та інформації про систему архівних установ, заплановано розмістити на ньому архівні бази даних.

У 2001 р. згідно із рішенням колегії державного комітету архівів України від 17 січня 2001 р. «Про створення баз даних на зарубіжні документи історико-культурної спадщини України та документи іноземного походження з історії України» було започатковано створення архівних баз даних.

Двома роками раніше затверджено Порядок здійснення централізованого державного обліку документів історико-культурної спадщини, що знаходяться за кордоном, та документів іноземного походження, що стосуються історії України (наказ № 67 від 11 листопада 1999 р., зареєстрований Міністерством юстиції 29 листопада 1999 р.). Це спонукало архівні установи складати картки обліку на документи зарубіжної україніки, що зберігаються у їхніх фондах, фондувати копії таких документів, зроблених ще за радянських часів, та реєструвати нові надходження з-за кордону.

Ця картотека у майбутньому має скласти відповідний ресурс на сайті, що має безперервно поповнюватися за рахунок знахідок істориками документів архівної україніки за кордоном та міжнародного співробітництва. Проміжні результати цієї роботи представлені на сайті у розділі «Архівна україніка».

Паралельно розпочато створення електронного фондового каталогу – бази даних на всі фонди, що зберігаються в архівах України. Програмний продукт передбачав створення, наповнення, супровід, модифікації локальних баз даних, системи передавання даних, оперативне, ефективне і коректне експортування даних з інших, існуючих на тепер в архівних установах баз, даних облікового типу. З поетапним розвитком системи до неї можуть інтегруватися численні тематичні, видові та інші локальні бази даних.

На даний момент **облікові бази даних, створені на базі електронного фондового каталогу, функціонують у всіх державних архівах.** Однак розміщення хоча б пробної версії електронного фондового каталогу на сайті Укрдержархіву невиправдано запізнюється.

Широке застосування комп'ютерної техніки дозволило архівам накопичити значну кількість цифрових документів: відео, аудіо та цифрових копій документів НАФ. У 2003 р. XXXII Генеральна конференція ЮНЕСКО прийняла Хартію про збереження цифрової спадщини, у якій визнано, що цифрова спадщина є частиною культурного надбання людства [24].

Україна відгукнулася на міжнародну ініціативу серією нормативно-правових актів стосовно електронних документів. Серед них Закони України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», «Порядок зберігання електронних документів в архівних установах» тощо [8, 9, 19].

У 2007 р. було створено Центральний державний електронний архів України (ЦДЕА України). Саме на нього покладено вирішення проблем із збереженням цифрової спадщини в Україні: від розробки правої бази та координації діяльності архівних установ до безпосередньо забезпечення збереженості.

Водночас, зроблено важливі кроки щодо легалізації програмного забезпечення, що в свою чергу легалізує програмні продукти, створювані архівами з його допомогою, починаючи від електронного діловодства, закінчуючи архівними базами даних.

Не зважаючи на це, рівень комп'ютеризації архівів в Україні не високий: не всі робочі місця архівістів обладнані комп'ютерною технікою, відсутні штатні програмісти, архівісти не мають достатньої підготовки для експлуатації вже створених програмних продуктів, архіви користуються відкритими інформаційними ресурсами, що створює загрозу для захисту інформації.

Нормативно-правова база, створена в Україні, та галузеві стандарти дозволяють створювати якісний інформаційний ресурс. Але закони та стандарти не діють самі по собі, для їх реалізації необхідна свідомо ініціатива архівістів та громадськості. Як не запровадиться в Україні електронний документообіг лише через прийняття відповідного закону, якщо в ньому не буде зацікавленості зі сторони суб'єктів, так і архівні ресурси не будуть створюватися лише за наявності комп'ютеру, Інтернету та інструкцій. Інформатизація має стати обов'язковою частиною роботи архівіста.

Отже, від усвідомлення життєвої необхідності та невідкладності інформатизації архівної справи усіма учасниками залежить її успішне майбутнє.

Переконливим аргументом на користь інформатизації стане знання сучасними архівістами переваг, що вона надає, а також шляхів нейтралізації реальних ризиків, що існують при її впровадженні.

На даний момент поширеним видом інформаційних ресурсів на сайтах українських архівів є електронні версії довідкового апарату: путівників, анотованих реєстрів фондів, описів, списків фондів тощо. Це важливий позитивний крок для поширення архівної інформації та доступності її для користувачів.

Але путівники мають тенденцію застарівати, оскільки надходження нових фондів та їх поповнення – процес безперервний. Тому інформація про нові надходження може бути недосяжною для користувача електронних ресурсів. Цю проблему можуть вирішити лише електронні бази даних, що постійно оновлюються, такі як електронний фондний каталог, що має системоутворюючий потенціал метабази даних.

Важливим електронним ресурсом є Інтернет-виставки, розміщені практично на всіх сайтах українських архівів з актуальних питань нашої історії. Вони дають можливість дистанційно ознайомитись з цінними архівними документами широкому загалу, при цьому не вимагають великих витрат часу та коштів для створення. Поки що вони є далеко не рівнозначною заміною повнотекстових баз даних, які успішно почали створювати зарубіжні архіви.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Henriette D. Avram Machine-Readable Cataloging (MARC) Program ; Marcel Dekker, Inc. – New York, 2003.
2. Архівознавство. Підручник / під ред. Я. Калакури. – К., 1998.
3. Боряк Г. В. Національна архівна спадщина України та Державний реєстр «Археографічна україніка» : Архівні документальні ресурси та науково-інформаційні системи / Геннадій Боряк. – К., 1995. – 348 с. ; Національна архівна інформаційна система «Архівна та рукописна Україніка» і комп'ютеризація

архівної справи в Україні : Зб. наук. праць. – К., 1996. – Вип. 1 : Інформатизація архівної справи в Україні : Сучасний стан та перспективи / Геннадій Боряк. – 308 с.

4. Вісник Державного комітету архівів України. Вип. 3 : липень – вересень 2000 р. / Режим доступу до документа : <http://www.archives.gov.ua/Publicat/Visnyk/index.php?3>

5. Дубровіна Л. А. Основні положення концепції комп'ютеризації архівної справи в Україні / Л. А. Дубровіна // Студії з архівної справи та документознавства. – 1998. – Том 3. – С. 6–17.

6. Закон України «Про інформацію» від 2 жовт. 1992 р. № 2657–ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

7. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» від 13 грудня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 11. – С. 81.

8. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22 трав. 2003 р. № 852–ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.

9. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 трав. 2003 р. № 851–ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.

10. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лют. 1998 р. № 74/98–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27/28. – Ст. 181.

11. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» від 9 січ. 2007 р. № 537–V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

12. Кисельова А. Веб-сайт Державного комітету архівів України: історія, реалії, перспективи / А. Кисельова // Архіви України. – 2003. – № 4–6. – С. 129.

13. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

14. Кузовова Н. Методичні рекомендації щодо комп'ютеризації роботи архівних відділів райдержадміністрацій і міських рад з установами – джерелами формування НАФ у зоні їх комплектування / Н. Кузовова. – Херсон : Державний архів Херсонської області, 2005. – 27 с.

15. Кулешов С. Г. Документознавство : Історія. Теоретичні основи / С. Г. Кулешов ; Український держ. НДІ архівної справи та документознавства, Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. – К. : [s. n.], 2000. – 161 с. – Б. ц.

16. Лавренюк А. Центральний державний електронний архів України : пошук відповідей на виклики часу / А. Лавренюк // Архіви України – 2008. – Вип. 1–2. – С. 67–71.

17. Основні правила роботи державних архівів України / Державний комітет архівів України, Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства. – К., 2004. – 334 с. (Схвалено колегією Держкомархіву України від 3.02.2004, протокол № 2).

18. Порядок застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2004 р. № 1452 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2894.

19. Порядок зберігання електронних документів в архівних установах : затв. наказом Держкомархіву України від 25 квіт. 2005 р. № 49 : зареєстр. в М-ві юстиції України 7 черв. 2005 р. за № 627/10907 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 23. – Ст. 1324.

20. Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади : затв. наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України 25.11.2002 N 327/225 (z1021-02)

Держкомархіву України від 25 квіт. 2005 р. № 49 // Режим доступу до документа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1022-02>.

21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» // Офіційний вісник України – 2002. – № 2. – Ст. 57.

22. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок формування, зберігання та знищення електронних архівів у Національному банку України і банках України» від 12 вер. 2006 р. № 357 (zareestrovano v ministerstvi yustitsii Ukraini 3 zhovtnya 2006 r. za № 1089/12963 // Режим доступу до документа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1089-06>.

23. Правила роботи архівних установ України / М-во юстиції України, Держ. архів. служба України, Укр. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства ; упоряд. : Л. А. Кисельова, Ю. А. Прилепішева, Т. П. Прись, С. В. Сельченкова ; за заг. ред. Н. М. Христової. – К., 2013. – 243 с.

24. Хартия ЮНЕСКО о сохранении цифрового наследия, принята 15 октября 2003 года // Режим доступу до документа : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/digital_heritage_charter.shtml

Статья посвящена достижениям современной украинской и мировой архивной науки и документоведения в области информатизации архивного дела и документоведения. Особое внимание обращается на методы и технологии, проявивших себя жизнеспособными и эффективными в практике архивной работы и делопроизводственной службы в независимой Украине. Изучается процесс формирования нормативно-правовой основы для информатизации в архивном деле и делопроизводстве. Исследуются проблемы и перспективы теоретического и практического развития этого направления.

Ключевые слова: архивное дело, компьютерные технологии, документоведение, электронный документооборот.

The article is devoted to the achievements of modern Ukrainian and world archival science and documentation in the field of information Archives and Documentation. Special attention is paid to methods and technologies that have proved viable and effective in practice, archival work and record keeping services in

independent Ukraine. We study the history of the local databases of different types, management, accounting, problem representation and search them online. Attention is drawn to the creation of Internet resources of central and local archives to meet the needs of businesses and individuals in archival information. We study the formation of legal framework for information in archival affairs and record keeping. Special attention is paid to the legal principles of information Ukrainian society, because it is part of the archival resources of national information resources. These include the Law of Ukraine «On electronic documents and electronic document» and «On electronic digital signature» adopted in 2003. The investigating to the problems and prospects of theoretical and practical development of this area in archives, and in record keeping processes.

Key words: *archival work, computer technology, clerical work, electronic document management.*